

AÐALSKIPULAG RANGÁRÞINGS YTRA 2016-2028

Geitasandur, skógræktar- og landgræðslusvæði minnkar.

Geldingalækur, nýtt skógræktar- og landgræðslusvæði

03.06.2024

AÐALSKIPULAGSBREYTING

SKJALALYKILL

109123-GRG-001-V01

HÖFUNDUR

HB / MS / BRE

RÝNT

ÁJ/SOS

EFNISYFIRLIT

1	INNGANGUR	4
1.1	Skipulagsgögn	4
2	FORSENDUR OG STAÐHÆTTIR	4
3	TENGL VIÐ AÐRAR ÁÆTLANIR	6
3.1	Aðalskipulag Rangárbings ytra 2016-2028	6
1.1.	Landsskipulagsstefna 2015-2026	7
3.2	Vatnaáætlun	7
3.3	Deiliskipulag	7
3.4	Fornminjar	8
4	BREYTING Á AÐALSKIPULAGI	8
4.1	Breytingar á uppdrætti	8
4.2	Breytingar á greinargerð	8
5	UMHVERFISMATSSKÝRSLA	9
5.1	Tengsl við aðrar áætlanir	9
5.2	Umhverfispættir og áherslur	9
5.3	Valkostir	10
5.4	Mat á umhverfisáhrifum	10
5.5	Niðurstaða	11
2.	SKIPULAGSFERLI, KYNNING OG SAMRÁÐ	12
2.1.	Umsagnaraðilar	12
2.2.	Skipulagsferlið	12

1 INNGANGUR

Gerð er breyting á Aðalskipulagi Rangárþings ytra 2016-2028 í samræmi við 1. mgr. 36. gr. skipulagslaga 123/2010.

Gerð er breyting á skógræktar- og landgræðslusvæðum. Svæðið SL5 sem tilheyrir landinu Geitasandur (L199603) minnkar úr 1010 ha í rúma 660 ha og verður sá hluti skilgreindur sem landbúnaðarsvæði þar sem m.a. er fyrirhuguð fræræktun. Þá verður nýtt, rúmlega 136 ha skógræktar- og landgræðslusvæði SL29, stofnað úr jörðinni Geldingalæk (L164490) þar sem fyrirhuguð er skógrækt, aðallega birki, m.a. til kolefnisbindingar.

1.1 Skipulagsgögn

Gerð er breyting á greinargerð og sveitarfélagsupprætti. Skipulagsgögn eru eftirfarandi:

- Gildandi og breyttur sveitarfélagsuppráttur í mkv. 1:50.000.
- Greinargerð þessi.

2 FORSENDUR OG STAÐHÆTTIR

Geitasandur

Fyrir liggur umsókn um framkvæmdaleyfi til akuryrkju, aðallega til fræræktar, á svæði á Geitasandi og er hluti þess svæðis innan skilgreinds svæðis til landgræðslu og skógræktar (SL5). Gert er ráð fyrir að fella út hluta af skógræktar- og landgræðslusvæði SL5 innan Geitasands (L199603), en heildarstærð svæðisins (SL5) er um 1010 ha og mun allt að þriðjungur þess verða breytt og skilgreint í staðinn sem landbúnaðarsvæði. Um að ræða land í nágrenni svifflugvallarins á Geitamel.

Flugbraut / lendingarstaður FV4 innan svæðisins helst óbreytt.

MYND 1. Akuryrkjussvæði, skv. umsókn um framkvæmdaleyfi, eru innan gulu flákana. Mynd af maps.is.

Aðkoma að fyrirhuguðu landbúnaðarsvæði á Geitasandi er af Rangárvallavegi nr. 264. Svæðið er að mestu grætt upp, en það er nær allt vaxið lúpínu og einnig er gras farið að taka yfir lúpínuna á sumum stöðum, svæðið er að mestu flatt.

Engar þekktar minjar eru innan skipulagssvæðis og svæðið er utan skilgreindra verndarsvæða.

Geldingalækur

Gert er ráð fyrir að breyta landbúnaðarsvæði syðst í landi Geldingalækjar (L164490), svokallað Stórholt, í um 140 ha skógræktar- og landgræðslusvæði.

Markmið breytingarinnar er að auka þekju birkiskóga á svæðinu og þannig stuðla að kolefnisbindingu, auk þess að nýta viðinn síðar meir.

Aðkoma að svæðinu er um Rangárvallaveg, og eftir atvikum einnig um Þingskálaveg (nr. 268). Svæðið er að mestu grætt upp, en það er nær allt vaxið lúpínu og einnig er gras farið að taka yfir lúpínu á sumum stöðum. Svæðið er að mestu flatt en hækkar norðan til.

Engar þekktar minjar eru innan skipulagssvæðis og svæðið er utan skilgreindra verndarsvæða.

MYND 2. Fyrirhuguð skógrækt er innan rauða flákans. Mynd af Google maps.

3 TENGL VIÐ AÐRAR ÁÆTLANIR

Við breytingu á aðalskipulagi er horft til eftirfarandi áætlana:

3.1 Aðalskipulag Rangárbings ytra 2016-2028

Aðalskipulagið var staðfest í október 2019.

Í kafla 2.3.2 í aðalskipulaginu er eftirfarandi stefna fyrir **skógræktar- og landgræðsluvæði**:

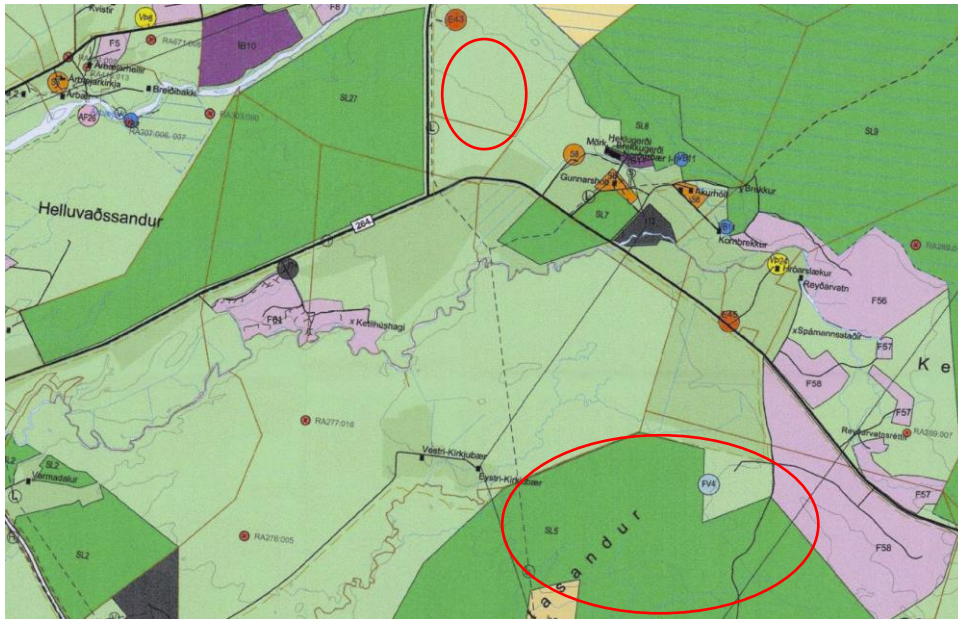
- Leitast verði við að efla skógrækt, uppgræðslu- og landbótastarf.
- Unnið verði að stöðvun gróður- og jarðvegseyðingar og endurheimt landgæða, þar sem þess þarf.
- Hugað skal að því að trjá- og skógrækt spilli ekki útsýnisstöðum, byrgi ekki ásýnd fjalla og fossa eða valdi snjósöfnun á vegum.
- Skipulag skógræktar taki mið af að vernda ásýnd og landslag.
- Unnið verði að stöðvun landbrots af völdum fallvatna ef þurfa þykir.

Tafla 1. Skógræktar- og landgræðsluvæði í aðalskipulagi Rangárbings ytra.

NR	HEITI SVÆÐIS	LÝSING
SL5	Geitasandur	Uppgræðslurannsóknir. Sand- og melasvæði nýtt til landgræðslu- og skógræktartilrauna. Stærð svæðis er um 1010 ha.

Í kafla 2.3.1 í aðalskipulaginu er eftirfarandi stefna um **landbúnaðarsvæði**:

- Góð landbúnaðarsvæði verða áfram nýtt til landbúnaðar.
- Landbúnaður verði áfram stundaður á bújörðum, með eðlilegum þróunarmöguleikum ýmissa atvinnugreina sem henta á slíkum svæðum.
- Landbúnaður verði eflur sem atvinnugrein og leitað leiða til uppbyggingar stoðgreina hans.
- Landnýting sé í sátt við náttúruna og misbjóði henni ekki.
- Áfram verði stuðlað að eðlilegri sambúð landbúnaðar og annarrar byggðar.
- Áfram verður stuðlað að uppbyggingu í dreifbýli sem m.a. styrkir rekstur núverandi veitu- og dreifikerfa.
- Gætt skal að verndun umhverfis og lífríkis fallvatna m.a. til að efla fiskgengd og veiðimöguleika.
- Heimiluð er minniháttar skógrækt og skjólbeltarækt.

MYND 3. Hluti Aðalskipulags Rangárpings ytra 2016-2028. Skipulagssvæðin eru innan rauða hringsins.

3.2 Landsskipulagsstefna 2015-2026

Um skipulag í dreifbýli segir:

„Í aðalskipulagi byggist skipulagsákvörðanir um ráðstöfun lands í dreifbýli til landbúnaðar og annarrar nýtingar á flokkun landbúnaðarlands. Landi sem hentar vel til ræktunar verði almennt ekki ráðstafað til annarra nota með óafturkræfum hætti. Val á svæðum til skógræktar og stefna um þau taki mið af því að skógrækt falli vel að landi og að eftir því sem við á séu samþætt sjónarmið skógræktar, annars landbúnaðar og útivistar. Flokkun landbúnaðarlands, landslagsgreining og vistgerðaflokkun verði lögð til grundvallar skipulagsákvörðunum um landbúnaðarland.“¹

3.3 Vatnaáætlun

Fyrsta vatnaáætlun Íslands var staðfest árið 2022 á grunni laga um stjórn vatnamála nr. 36/2011 en markmið þeirra er að vernda allt vatn og vistkerfi þess, hindra frekari rýrnun vatnsgæða og bæta ástand vatnvistkerfa til að vatn njóti heildstæðar verndar. Að auki er lögunum ætlað að stuðla að sjálfbærri nýtingu vatns og langtíma verndar vatnsauðlindarinnar.

Skipulagssvæðin eru innan grunnvatnshlotsins Landeyjar 103-252-G. Umhverfismarkmið grunnvatnshlotsins er að tryggja góða magnstöðu og gott efnafræðilegt ástand.

3.4 Deiliskipulag

Ekkert deiliskipulag er í gildi fyrir skipulagssvæðin.

¹ (Skipulagsstofnun 2016).

3.5 Fornminjar

Aðalskráningu fornleifa í Rangárþingi ytra er lokið. Engar þekktar minjar eru innan skipulagssvæðanna.

Finnist áður ókunnar minjar ber að tilkynna fundinn til Minjastofnunar svo fljótt sem auðið er skv. 24. gr. laganna. Minnt er á að friðhelgað svæði umhverfis fornminja er 15 m skv. 22. gr. laga um menningarminja nr. 80/2012.

4 BREYTING Á AÐALSKIPULAGI

Gerðar verða breytingar bæði á skipulagsuppdrætti og gildandi greinargerð Aðalskipulags Rangárþings ytra 2016-2028.

4.1 Breytingar á uppdrætti

Hluti af SL5 Geitasandur verður fellt út og breytt í landbúnaðarland. Skilgreint verður nýtt um 140 ha skógræktar- og landgræðslusvæði SL29 Geldingalækur.

4.2 Breytingar á greinargerð

Hluti af SL5 verður fellt út og breytt í landbúnaðarland. Skilgreint verður nýtt skógræktar- og landgræðslu svæði við hlið SL29.

Tafla 2. Tafla fyrir breytingu:

Nr.	Heiti svæðis	Lýsing
SL5	Geitasandur	Uppgræðslurannsóknir. Sand- og melasvæði nýtt til landgræðslu- og skógræktar-tilrauna. Stærð svæðis er um 1.010 ha.

Tafla 3 Tafla eftir breytingu:

Nr.	Heiti svæðis	Lýsing
SL5	Geitasandur	Uppgræðslurannsóknir. Sand- og melasvæði nýtt til landgræðslu- og skógræktar-tilrauna. Stærð svæðis er um 663,6 ha.
SL29	Geldingalækur	Uppgræðsla/skógrækt, aðallega birkiskógrækt, m.a. til bindingar kolefnis. Stærð svæðis er um 136,4 ha.

5 UMhverfismatsskýrsla

Aðalskipulagsbreytingin fellur undir lög um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021. Með breytingunni er mörkuð stefna um framkvæmdir sem kunna að hafa í för með sér umhverfisáhrif.

5.1 Tengsl við aðrar áætlanir

Í umhverfismatsskýrslu er gerð grein fyrir tengslum og samræmi við aðrar áætlanir og stefnur sem taka þarf tillit til eða geta haft áhrif á breytinguna. Helstu stefnur og áætlanir má sjá í kafla 3.

5.2 Umhverfisþættir og áherslur

Í umhverfismatsskýrslu með aðalskipulagsbreytingunni verða skoðuð áhrif á þá umhverfisþætti sem tilgreindir eru í töflu 3 og þeir metnir í samræmi við stefnuskjöl og viðmið. Yfirlit yfir meginspurningar í umhverfisskýrslu er að finna í töflunni. Viðmið fyrir hvern umhverfisþátt eru sett með tilliti til laga og reglugerða, stefnuskjala sveitarfélagsins auk viðmiða í opinberum stefnuskjöllum.

TAFLA 3. Umhverfisþættir, viðmið og matsspurningar.

UMhverfisþáttur	UMhverfisviðmið	Matsspurningar
Land og landslag <i>Landslag.</i> <i>Jarðvegur – jarðvegsrof.</i> <i>Ásýnd og sjónræn áhrif.</i>	<i>Aðalskipulag Rangárþings ytra 2016-2028.</i> <ul style="list-style-type: none"> Hugað skal að því að trjá- og skógrækt spilli ekki útsýnisstöðum, byrgi ekki ásýnd fjalla og fossa eða valdi snjósöfnun á vegum. <i>Landsskipulagsstefna 2015-2026.</i> <ul style="list-style-type: none"> Val á svæðum til skógræktar og stefna um þau taki mið af því að skógrækt falli vel að landi og að eftir því sem við á séu samþætt sjónarmið skógræktar, annars landbúnaðar og útivistar <i>Aðgerðaráætlun í landgræðslu og skógrækt 2022-2031.</i> <ul style="list-style-type: none"> Skógrækt stuðli að auknum umhverfisgæðum á borð við jarðvegsvernd. Val á landi til skógræktar taki tillit til landslags. <i>Lög um skóga og skógrækt nr. 33/2019.</i> <ul style="list-style-type: none"> Stuðla að verndun jarðvegs og draga úr hugsanlegu tjóni vegna náttúruvár. 	Hefur stefnan áhrif á landslag og náttúrulegt yfirbragð svæðisins? Hefur stefnan áhrif á jarðveg? Hefur stefnan áhrif á ásýnd svæðis?
Gróður og dýr <i>Gróðurlendi og vistkerfi</i> <i>Búsvæði dýra.</i>	<i>Aðgerðaráætlun í landgræðslu og skógrækt 2022-2031.</i> <ul style="list-style-type: none"> Að landnýting tekur mið af ástandi og getu vistkerfa. <i>Aðalskipulag Rangárþings ytra 2016-2028.</i> <ul style="list-style-type: none"> Unnið verði að stöðvun gróður- og jarðvegseyðingar og endurheimt landgæða, þar sem þess þarf. <i>Vistgerðarkortlagning NÍ.</i> <ul style="list-style-type: none"> VOT-S-3 mikilvægt fuglasvæði. <i>Lög um skógrækt nr. 33/2019.</i> <ul style="list-style-type: none"> Að vernda og endurheimta líffræðilega fjölbreytni. 	Hefur stefnan áhrif á gróður og vistkerfi? Hefur stefnan áhrif á búsvæði dýra?
Loft <i>Losun gróðurhúsalofttegunda.</i>	<i>Aðgerðaráætlun í loftslagsmálum.</i> <ul style="list-style-type: none"> Efla skógrækt, vernda og auka kolefnisforða vistkerfa. <i>Aðgerðaráætlun í landgræðslu og skógrækt 2022-2031.</i>	Hefur stefnan áhrif á bindingu kolefnis?

UMHVERFISÞÁTTUR	UMHVERFISVIÐMIÐ	MATSSPURNINGAR
	<ul style="list-style-type: none"> Að rækta skóga með mikla getu til kolefnisbindingar. <i>Lög um skóga og skógrækt nr. 33/2019.</i> <ul style="list-style-type: none"> Stuðla að kolefnisbindingu með ræktun skóga og aðlögun þeirra að loftlagsbreytingum. 	
Heilbrigði Öryggi.	<i>Aðalskipulag Rangárþings ytra 2016-2028.</i> <ul style="list-style-type: none"> Hætta vegna gróðurelda 	Hefur stefnan áhrif á hættu á gróðureldum?
Samfélag Atvinnulíf. Útivistarmöguleikar.	<i>Aðalskipulag Rangárþings ytra 2016-2028.</i> <ul style="list-style-type: none"> Koma upp fleiri áningarstöðum í sveitarfélaginu Auka útivistarsvæði í kringum skógræktarsvæði. Auka samstarf við skógræktarfélagin/ungmennafélög um gróðursetningu plantna. <i>Aðgerðaáætlun í landgræðslu og skógrækt 2022-2031.</i> <ul style="list-style-type: none"> Efla hlutverk skóga í að stuðla að útivist. Aukin landgæði í skógum styðja við bætt lífsgæði, lýðheilsu og þróun byggða. Að vinna að auknu verðmæti skógarafurða. Að landnýting styðji við atvinnu og byggð. <i>Lög um skóga og skógrækt nr. 33/2019.</i> <ul style="list-style-type: none"> Auðvelda aðgengi til útivistar og auka þekkingu á málefnum skógræktar. Nýting skóga skal vera sjálfbær og skila þannig sem mestum ávinningi til samfélagsins, þ.e.a.s. hagrænum, umhverfislegum og félagslegum ávinning. 	Hefur stefnan áhrif á atvinnutækifæri? Hefur stefnan áhrif á útivistarmöguleika?
Náttúru- og menningarminjar Fornminjar.	<i>Aðalskipulag Rangárþings ytra 2016-2028.</i> <ul style="list-style-type: none"> Leitast verði við að varðveita sögu-, náttúru- og menningarminjar og bæta upplýsingar um þær. <i>Aðalskráning fornminja.</i>	Hefur stefnan áhrif á fornminjar?

5.3 Valkostir

Í aðalskipulagi verður stefna í gildandi aðalskipulagi (núll kostur) borin saman við hugmyndir um breytt aðalskipulag.

Breytt skipulag: Skógræktar- og landgræðslusvæðið SL5 minnkar úr 1.010 ha í um 665 ha. Svæðið verður skilgreint sem landbúnaðarland undir akuryrkju. Skilgreint er nýtt rúmlega 136 ha skógræktar- og landgræðslusvæði SL29.

Núll-kostur: Stefna skipulagsins helst óbreytt. Ekki er gert ráð fyrir nýju skógræktar- og landgræðslusvæði á Geldingasandi. SL5 helst óbreytt.

5.4 Mat á umhverfisáhrifum

BREYTT SKIPULAG

Áhrif á land og landslag er metin óveruleg. Ásýnd svæðis kemur til með að breytast lítillega með breyttri landnotkun. Geitasandur er talsvert gróðursnauður og rofinn en verður áfram græddur upp sem landbúnaðarland til akuryrkju. Geldingalækur verður græddur upp sem skógræktarsvæði en á

svæðinu er þegar talsverð útbreiðsla á trjám og er það í næsta nágrenni við núverandi skógræktarsvæði. Jarðvegur kemur til með að byggjast upp og gróðurhula aukast.

Áhrif á gróður og dýr eru metin jákvæð. Á báðum skipulagssvæðum er áfram gert ráð fyrir uppgræðslu lands og aukinni gróðurhulu.

Áhrif á loft er metin jákvæð. Nýtt skógræktarsvæði kemur til með að binda í sig kolefni með útbreiðsluskógar. Svæðið undir akuryrkju kemur til með að byggja upp jarðveg og kolefnisbindingu í honum og yfirborðsgróðri.

Áhrif á heilbrigði eru metin óveruleg. Möguleg hætta vegna gróðurelda, farið verður eftir viðeigandi viðbragðsáætlunum.

Áhrif á samfélag eru metin jákvæð. Breytt landnotkun stuðlar bæði að bindingu kolefnis og landbúnaðar með akuryrkju og ræktun sem hefur jákvæð samfélagsleg áhrif í för með sér. Þá er m.a. gert ráð fyrir nytjaskógrækt seinna meir sem getur verið samfélaginu til hagbóta og nýst til útivistar. Stuðlað er að matvælaöryggi með akuryrkju og fræræktun.

Áhrif á náttúru- og menningarminjar er óveruleg. Engar skráðar minjar eru innan skipulagssvæðis.

GILDANDI SKIPULAG

Áhrif á land, landslag, gróður og heilbrigði er óveruleg. Svæðið heldur sér eins og það. Áfram er gert ráð fyrir skógrækt- og landgræðslu á Geitasandi og Geldingalækur verður ekki græddur upp.

Áhrif á samfélag er óveruleg. Engin breyting.

Áhrif á náttúru- og menningarminjar er óveruleg. Engar skráðar minjar eru innan skipulagssvæðis.

5.4.1 Niðurstaða

Sveitarfélagið er hlynnt breytingunni þar sem áfram er unnið að uppgræðslu á rofnu landi. Skógræktarsvæði breiða úr sér og svæði grædd upp til landbúnaðar sem hafa félagsleg, efnahagsleg og umhverfislegan ágóða í för með sér. Þá er einnig verið að taka fyrrum uppgræðslusvæði til landbúnaðar/akuryrkju sem ávallt hlýtur að vera eitt af markmiðum með uppgræðslu gróðurlítilla svæða.

6 SKIPULAGSFERLI, KYNNING OG SAMRÁÐ

Með kynningu skipulagslýsingar er umsagnaraðilum, hagsmunaaðilum og almenningi gefinn kostur á að leggja fram sjónarmið og ábendingar sem að gagni gætu komið við mótun stefnunnar.

Skipulags- og matslýsingin verður kynnt í skipulagsgátt Skipulagsstofnunar. Umsagnir og ábendingar skulu vera skriflegar og berast inn á skipulagsgátt fyrir auglýstan tímafrest.

6.1 Umsagnaraðilar

Óskað verður eftir umsögnum frá eftirtöldum aðilum:

- Skipulagsstofnun
- Umhverfisstofnun
- Minjastofnun Íslands
- Heilbrigðiseftirlit Suðurlands
- Náttúrufræðistofnun Íslands
- Land og skógur

Eftir atvikum verður leitað eftir umsögnum annarra aðila, þá m.a. innan stjórnslu sveitarfélagsins.

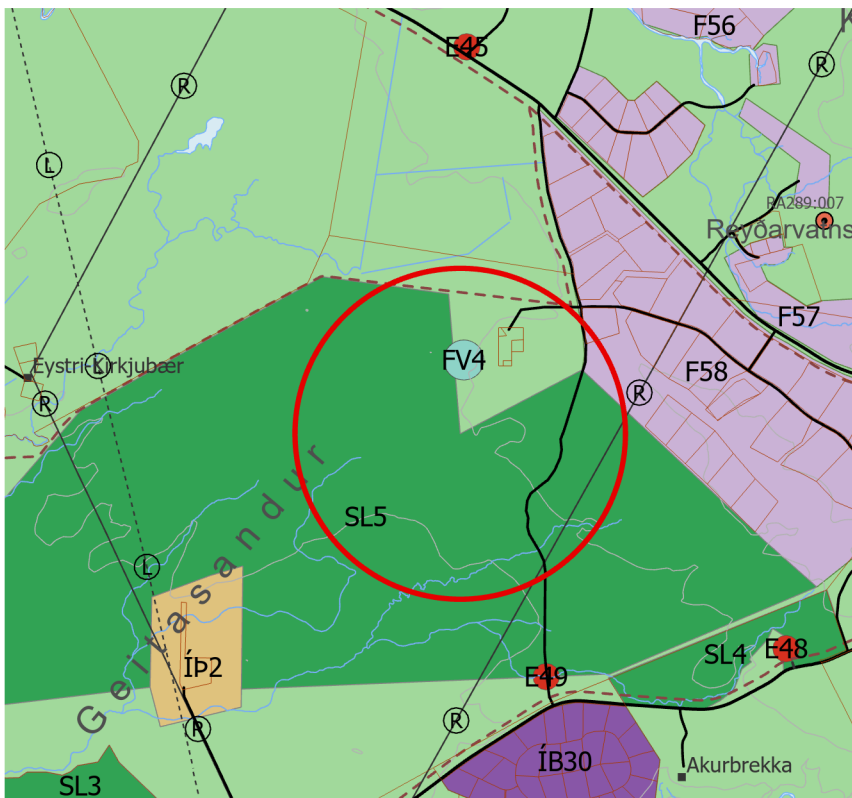
6.2 Skipulagsferlið

Eftirfarandi er líklegt skipulagsferli.

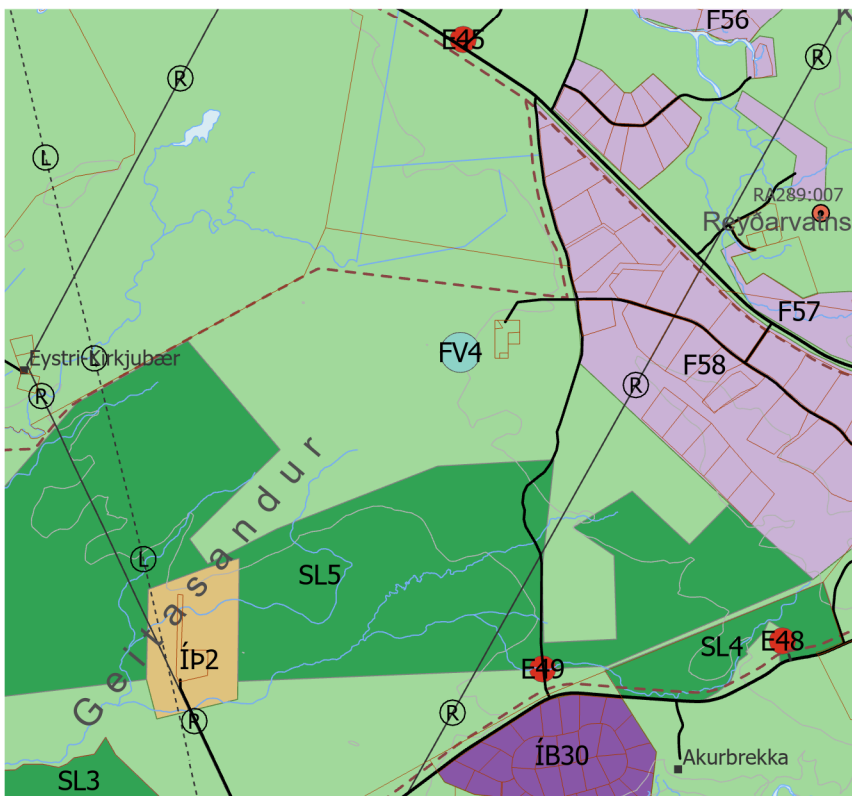

Aðalskipulag Rangárpings ytra 2016-2028

Breyting aðalskipulags - Geitasandur

GILDANDI AÐALSKIPULAGSUPPDRÁTTUR

BREYTTUR AÐALSKIPULAGSUPPDRÁTTUR

Skýringar

- Svæði sem breytingin nær til
- Sveitarfélagmörk
 - Bæir
 - Friðlýstar fornminjar, ónákvæm staðsetning
- Tengivegir
- Héraðsvegir og aðrir vegir
- Slóðar
- Reiðleið
- Ljósleiðari
- Háspennulína 132-220 kV
- Á, lækur
- Stöðuvatn, tjörn
- Hæðarlínur
- Efnistöku- og efnislosunarsvæði
- Flugvellir
- Frístundabyggð
- Landbúnaðarsvæði
- Skógræktar- og landgræðslusvæði
- Íbúðarbyggð
- Ípróttasvæði
- Landeignaskrá

Breyting - aðalskipulags
Geitasandur

Verk: 109123
Unnið: GAL

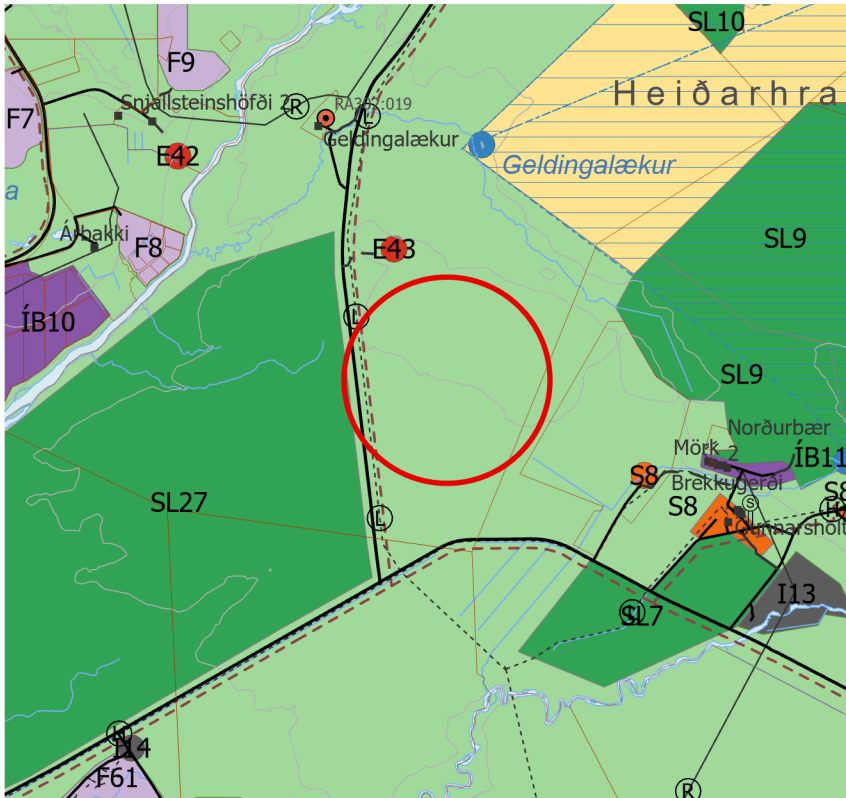
Blaðstærð: A4
Rýnt: SOS

Mælikvarði: 1:50.000
Breytt dags:

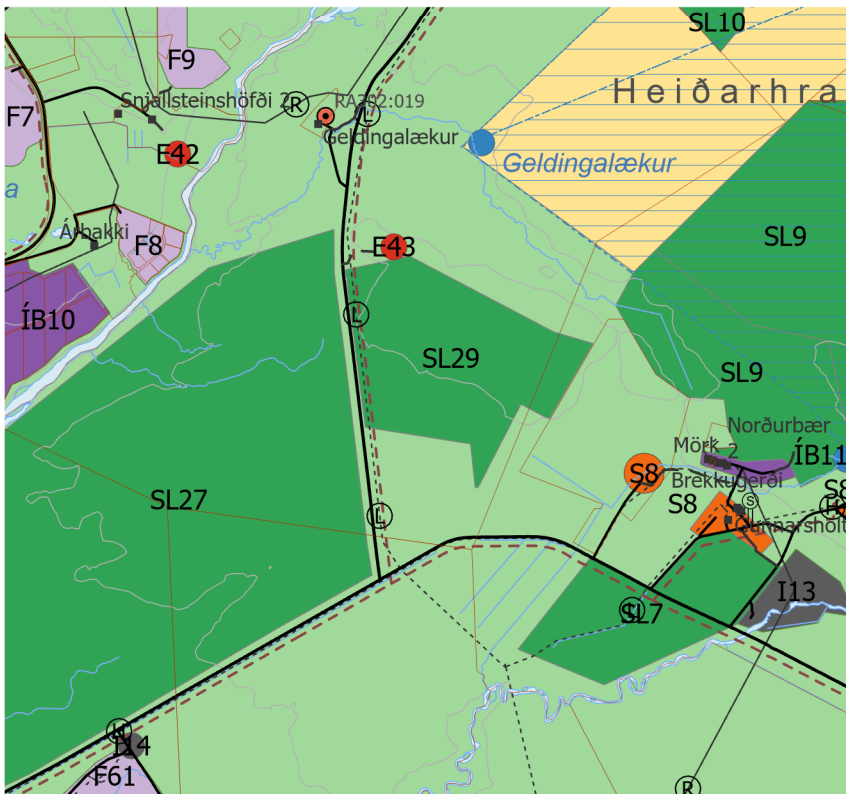
Dags: 03.06.2024

Aðalskipulag Rangárpings ytra 2016-2028

Breyting aðalskipulags - Geldingalækur

GILDANDI AÐALSKIPULAGSUPPDRÁTTUR

BREYTTUR AÐALSKIPULAGSUPPDRÁTTUR

Skýringar

- Svæði sem breytingin nær til
- Sveitarfélagmörk
 - Bæir
 - ⊙ Endurvarpi
 - ⊙ Friðlýstar fornminjar, ónákvæm staðsetning
- Tengivegir
- Héraðsvegir og aðrir vegir
- - - Slóðar
- - - Reiðleið
- ⊕ Hitaveita
- ⊖ Ljósleiðari
- ⊗ Háspennulína 132-220 kV
- Vatnsvernd fjarsvæði
- Vatnsvernd grannsvæði
- Á, lækur
- Stöðuvatn, tjörn
- Hæðarlínur
- Efnistöku- og efnislosunarsvæði
- Iðnaðarsvæði
- Samfélagsþjónusta
- Vatnsból
- Frístundabyggð
- Iðnaðarsvæði
- Landbúnaðarsvæði
- Samfélagsþjónusta
- Skógræktar- og landgræðslusvæði
- Íbúðarbyggð
- Óbyggð svæði
- Landeignaskrá

Breyting - aðalskipulags
Geldingalækur

Verk: 109123
Unnið: GAL

Blaðstærð: A4
Rýnt: SOS

Mælikvarði: 1:50.000
Breytt dags:

Dags: 03.06.2024